

Træk af Gjesings historie (10)

Grønne områder og stiforbindelser

Af Poul Højbak

I dag har vi alle glæde af egnens grønne områder og stiforbindelser. De er jo ikke kommet af sig selv, og i denne artikel vil vi se lidt på nogle af de drivende faktorer frem mod målet: de grønne områder og stierne. Til sidst vil vi også skitsere nogle turmuligheder på disse stier.

Den første tilplantning

Som nævnt i "Træk af Gjesings historie (5)", har sandflugten været et stort problem i mange vestjyske egne. I bestræbelser på at dæmpe denne lykkedes det i 1850'erne for første gang at tilplante klitter med træer. Først var det bjergfyr, senere gran og løvtræer. Der opstod plantager, som foruden at dæmpe sandflugten også producerede brændsel og skaffede arbejde.

Hedeselskabet

Det Danske Hedeselskab stiftedes 1866 med det formål at fremme skovplantning og læplantninger i Jyllands hedeegne med videre. Hedeselskabet blev inspiration for andre, og efter at Esbjerg blev grundlagt (i 1868), var der også her mange fremsynede mennesker, der var aktive for at tilplante områder.

Plantningssagen her på egnen

I 1890 stiftedes plantningsselskabet "Esbjerg-Gjesing Plantage" (Senere "Nørreskoven"). Den første bestyrelse bestod af Skibsreder Ditlev Lauritzen, købmand Thorvald Nielsen, Dr. Bruun, direktør C. Breinholt, gårdejer P. Gregersen, møller H. C. Hansen og gartner Pedersen. Man rådede over 107 tdr. land, som man agtede at tilplante i løbet af 10 år.

Plantagen solgtes 1906: Sct. Joseph Søstrene købte 17,5 tdr. land

og anlagde her Spangsbjerg Sanatorium. Esbjerg kommune købte resten. Plantagen fik nu navnet "Nørreskoven".

Skibsreder Ditlev Lauritzen begyndte i 1902 arbejdet på det, der skulle blive til Vognsbøl Plantage.

Omkring 1935 opkøbtes arealerne til Krebsstien. Stien - der følger Fourfeld-Gjesing bæk fra Parkvej gennem Nørreskoven til Guldager station - er opkaldt efter foregangsmanden landsretssagfører A. C. Krebs.

Arbejdet på stien blev påbegyndt som nødhjælpsarbejde i 1941.

Hvorfor beplanter man?

Hedeselskabet og plantningssagen har haft stor betydning for frugtbarheden af den danske landbrugsjord. I dag beplanter man især af hensyn til følgende:

Sti som de ser ud de fleste steder.
Foto: Poul Højbak

1) Øko-systemet

Byområder udgør et ustabil økosystem på grund af forurening og ændret anvendelse af arealerne. Her optræder skovplantning positivt, idet denne regnes for at have stor klimamæssig værdi og kan være støjdæmpende og luftrensende. Der opnås forbedringer af naturmiljøet i hele egnen ved skov- og læplantninger.

2) Fritidsområder

Desuden har bybefolkningen et voksende behov for fritidsområder i det åbne land. Stadig flere mennesker har indendørs arbejde og ønsker derfor i deres fritid at kunne færdes i frie omgivelser i naturen.

Med beplantning fremskaffer man varieret udbud af muligheder for at tilfredsstille befolkningens behov for udøvelse af fritidsaktiviteter.

Før kommunesammenlægningen

Indtil kommunesammenlægningen i 1969 var Gjesing jo en del af Bryndum kommune. Allerede da var der gang i planer vedrørende grønne områder, idet Bryndum kommune eksempelvis var langt fremme i planlægning af Gjesing Nord området. Spangsbjerg Møllevej og "Vestervangskvarteret" var anlagt eller under udbygning.

Efter

kommunesammenlægningen

For at skaffe bybefolkningen flere fritidsområder i det åbne land, blev der på grundlag af "Egnsplan 1970" påbegyndt en mere detaljeret planlægning af de grønne områder med tilhørende stiforbindelser (Esbjerg byråds kulturudvalg).

Den grønne plan

Forskellige kommunale instanser arbejdede på at fortsætte denne udbygning. Man ønskede at realiseringen blev synkroniseret med byens udvikling i øvrigt. Den grønne plan blev udarbejdet, idet man tog hensyn til egnens landskabelige, naturvidenskabelige, historiske, undervisningsmæssige og rekreative værdier.

"De grønne kiler"

Ovennævnte plan fokuserede især på arealer mellem bebyggelsesområder langs vandløb, de såkaldte "grønne kiler". En vigtig målsætning for arbejdet var at kunne vejlede med hensyn til afgrænsning mellem bebyggelsesområder og ubebyggede grønne områder, samt at kunne give forslag til et system af landskabsstier. Planlægningen af byområderne og det åbne land skulle ses i sammenhæng.

Anlæg og vedligeholdelse

Grønne områder kræver en eller anden form for anlæg og vedligeholdelse. Den supplerende beplantning ønskede man foretaget

Trampesti over Fovrfeld Bæk syd for Gjesing Ringvej.
Foto: Poul Højbak

Sti ved viadukt under banelinien nord for Teknisk Skole
Foto: Poul Højbak

med træsorter, der har været hjemmehørende på egnen.

Ådalene

Vedrørende de brede ådale (fx Fovrfeld-Gjesing bæk) besluttede man, at indgrebene skulle være så små som muligt. Langs ådalene ville man så vidt muligt bevare landskaberne med engarealer og andre landbrugsarealer.

Stisystemerne

For at gøre de grønne områder tilgængelige for offentligheden og for beboerne i de tilstødende boligområder foreslog man som nævnt at udbygge et differentieret stisystem. Stierne er endvidere nødvendige for at optage det slid, der opstår hvor mange mennesker færdes.

Stierne opdeltede man efter funktion med to hovedformål: 1) Stier overvejende til transport, herunder stier langs bilveje, og 2) Stier overvejende til rekreative formål, henholdsvis med fast belægning eller uden - (Trampestier").

De første var tænkt til cykel-, knallert- eller gangtrafik a) fra hjem til skole eller børneinstitution, b) fra bolig til indkøbscenter eller c) fra bolig til arbejdsplads. De andre stiers formål skulle være cykel- eller gåture foretaget som rekreation.

Turmuligheder på stierne

Efter denne korte gennemgang af nogle faser i tilblivelsen af egnens grønne områder og stier, vil vi gå over til at nævne nogle af stisystemernes rige muligheder for (med udgangspunkt i Gjesing) at komme rundt på cykel eller til fods.

Cykelstikort

Kommunen har udgivet et kort over cykelstier i Esbjerg og omegn. Det kan erhverves bl.a. på Turistkontoret. Med kortet i hånden har man et godt overblik over turmulighederne.

Bytur ad grønne stier

Tidligere har man kunnet følge mange forskellige stier gennem Nørreskoven, men som følge af stormen 3. december 1999 er der stadig mange steder spærret af væltede træer. Forhåbentlig bliver der snart ryddet og farbart igen.

Man kan tage cyklen til Esbjerg bycentrum og næsten hele vejen køre ad grønne stier. Følgende tur er nu passabel: Hvis man bor hensigtsmæssigt for det, kan man starte ved Poppelvangen/Gjesing Ringvej og køre sydpå ad Krebsstien (langs skovbrynet/Fovrfeld bæk) frem til Parkvej.

Følg Parkvej ca. 150 meter i retning mod Gl. Vardevej. Tag stien sydpå gennem Strandskoven. Kryds Vognsbøl Engvej og følg betonstien (fra tyskertiden). Kryds Gl. Vardevej og følg stien gennem Vognsbølparken. Kryds Stormgade og følg stien det sidste stykke

Sti i Nørreskoven.
Foto: Poul Højbak

frem mod Strandby Kirkevej. Herfra kan man følge Jyllandsgade eller de øvrige "stille veje" frem mod bycentrum.

Mod Guldager Plantage ad Krebsstien

Man kan følge Krebsstien (der jo følger vandskellet ved Fovrfeld bæk) hele vejen frem mod Guldagervej. Undervejs kommer man gennem en viadukt under Vestkystvej.

Kryds Guldagervej og følg Guldager Stationsvej frem til afkørsel mod Guldager plantage. (Her kan det anbefales at besøge jernalderlandsbyen for at få et levende indtryk af bolig- og livsformerne her på stedet omkring Kristi fødsel).

I stedet for at følge Krebsstien hele vejen, kan man fra Gjesing Ringvej bruge de forskellige stisystemer gennem Gjesing Nord frem til viadukten under Vestkystvej.

Mod Tarp

Stierne mod Tarp er af kategorien "overvejende til transport". Start ved "Bilka-krydset" på vestsiden af Stormgade. Følg stisystemerne. Kør gennem viadukten under Stormgade og følg stierne mod Tarp.

Langs Spangsbjerg Møllebæk til Kvaglund

Start ved Gjesing Fritidscenter/Sygeplejeskolen og følg stierne og kør gennem viadukten under Stormgade. Følg veje og stier sydpå forbi vandværket. Følg stierne østpå gennem den lille lund nord for Teknisk Skole. Kør gennem viadukten under banelinien og følg stierne mod Kvaglund.

Mod Menneskeskulpturen ved Fiskerimuseet

Man kan også følge Spangsbjerg Møllebæk "med strømmen" fra Mølle dammen ved Spangsbjerg Møllevej. Følg stien sydpå ved Niels Bohrsvej gennem Nørreskoven. Kryds Parkvej og følg stierne gennem Vognsbølparken og Strandskoven. Følg Vognsbøl

Engvej og Gravlundvej samt stier ved Gravlunden mod Sædding Ringvej

Andre ture på egnen

Der er også turmuligheder ad stier mod Sædding strand og Hjerting. Fra Guldager Stationsby er der stier og "stille veje" mod Sjelborg og Marbæk.

En venlig tanke

Til slut kan vi så sende en venlig tanke til alle de mange mennesker der gennem tiderne på forskellig måde har medvirket til at skabe disse gode faciliteter.

Serien
"Træk af Gjesings historie"
fortsætter.

eventuelle henvendelser
til

Poul Højbak
tlf. 75158945
poulhojbak@mail.tele.dk